

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
lantbruksvetenskap

Hur kan miljö- och hälsoskyddskontoren i Stockholms län uppnå en bättre samsyn i livsmedelstillsynen?

Thinh Vo

Hur kan miljö- och hälsoskyddskontoren i Stockholms län uppnå en bättre samsyn i livsmedelstillsynen?

Thinh Vo

Handledare: Jacob R Ottoson, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap
Btr handledare: Gunilla Lindström, Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor
Examinator: Stefan Roos, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för mikrobiologi

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Avancerad nivå, A1E

Kurstitel: Självständigt arbete

Kurskod: EX0476

Program/utbildning: Magisterprogrammet för livsmedelstillsyn

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2013

Serietitel: Examensarbete/Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för mikrobiologi

Nr: 2013:8

ISSN: 1101-8151

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: samsyn, samverkan, livsmedelstillsyn, livsmedelskontroll, Stockholms län, miljö- och hälsoskyddskontor, miljökontor, kontrollmyndighet, förbättring

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och lantbruksvetenskap
Uppsala BioCentrum
Institutionen för mikrobiologi

Sammanfattning

Under 2006 skedde omfattande förändringar i livsmedelslagstiftningen, dels på EU-nivå, dels på nationell nivå. Det nya regelverket blev mindre detaljstyrt och mer inriktat på de mål som ska nås. Mot bakgrund av denna inbyggda flexibilitet ställs högre krav på inte bara livsmedelsföretagare, utan även på inspektörernas kompetens. Livsmedelslagstiftningen är utformad så att det innebär ett stort tolkningsutrymme för inspektörerna. Samtidigt måste kontrolltillsynen vara enhetlig över kommungränserna. För att detta ska gå att förverkliga krävs att miljö- och hälsoskyddskontoren har en samsyn mellan kommunerna.

Syftet med studien var att föreslå konkreta lösningar på hur miljö- och hälsoskyddskontoren i Stockholms län kan uppnå en bättre samsyn i livsmedelstillsynen. För att uppnå detta har en litteraturstudie och en enkätundersökning genomförts.

De områden som inspektörerna ville ha mest samsyn i är sju stycken, bl.a. kontrollbedömningar, riskklassning och avgifter samt beslutsmallar. Samsynsområden och förslag till förbättringar ska vara till nytta i det fortsatta arbetet med ökad samsyn i Stockholms län. Förhoppningsvis leder det till att ansvariga ledare och inspektörer omsätter dem i verklighet.

Resultatet medförde följande förslag.

1. Att be om ökat stöd från Livsmedelsverket för framtagning av gemensamma dokumentmallar
2. Att anordna gemensamma projekt, utbildningar samt temadagar.

Nyckelord: samsyn, samverkan, livsmedelstillsyn, livsmedelskontroll, Stockholms län, miljö- och hälsoskyddskontor, miljökontor, kontrollmyndighet, förbättring

Förord

Med min djupaste uppskattning vill jag först och främst tacka min externa handledare, Gunilla Lindström för hennes idé till denna uppsats samt hennes hjälp under arbetets gång. Ett stort tack även till min interna handledare, Jakob R Ottoson, för hans hjälp med givande kommentarer gällande projektplan, resultatsammanställning och struktur i uppsatsen. Jag vill dessutom rikta ett varmt tack till min examinator, Stefan Roos, för hans slutliga kommentarer och rättningar före publicering. Sist men inte minst ett hjärtligt tack till alla personer som på olika sätt medverkat och möjliggjort detta examensarbete.

Innehåll

1. Inledning.....	7
1.1 Bakgrund.....	7
1.1.1 Livsmedelsinspektörers uppdrag.....	7
1.1.2 Definition av samsyn och dess värde.....	7
1.1.3 Samsyn/ Samverkan i livsmedelslagstiftning och förvaltningslag	8
1.1.4 Ansvarsfördelning för att uppnå samsyn	10
1.1.5 Organisationer för samverkan.....	10
1.2 Syfte.....	13
2. Material och metod.....	14
2.1 Litteraturstudie.....	14
2.2 Urval och begränsningar.....	14
2.3 Enkätundersökning	14
2.4 Bearbetning av data	15
3. Resultat.....	16
3.1 Litteraturstudie.....	16
3.1.1 Samsynsarbete – Inom miljökontor	16
3.1.2 Samsynsarbete – Mellan miljökontor	16
3.1.3 Samsynsarbete – Länsstyrelsen i Stockholms län anordnar länsträffar	17
3.1.4 Samsynsarbete – Miljösamverkan Stockholms län.....	18
3.1.5 Samsynsarbete – Miljösamverkan i hela Sverige	19
3.1.6 Samsynsarbete – Livsmedelsverket	20
3.2 Enkätundersökning	21
4. Diskussion	25
5. Sammanfattning och slutsatser.....	27
6. Referenslista	29
7. Bilaga 1	32

1. Inledning

Under 2006 skedde omfattande förändringar i livsmedelslagstiftningen, dels på EU-nivå, dels på nationell nivå. Det nya regelverket är mindre detaljstyrkt och mer inriktat på de mål som ska nås. Det ger företagen möjlighet att välja olika vägar för att uppnå målet med säkra livsmedel. Mot bakgrund av denna inbyggda flexibilitet ställs högre krav, inte bara på livsmedelsföretagarna, utan även på inspektörernas kompetens.

Under min praktikperiod våren 2012 på Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor (miljökontor) stötte jag på ett ärende med oenhetlig kontrolltillsyn mellan olika miljökontor. Saken gällde en livsmedelsföretagare som hade tre anläggningar i tre olika kommuner. Miljökontoren tolkade lagstiftningen olika, vilket ledde till olika bedömningar av en och samma sakfråga. Bedömningen blev olika trots samarbete mellan miljökontoren och att Livsmedelsverket rådfrågades. Vid möte med livsmedelsföretagaren uttrycktes misstro mot kontrollmyndigheterna. Mot denna bakgrund, och med understöd från min handledare på Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor, började mina tankar gå i banorna att genomföra ett examensarbete med ordet samsyn i fokus.

Målet med detta examensarbete var att utifrån litteraturstudier och en enkätundersökning föreslå hur miljö- och hälsoskyddskontoren i Stockholms län kan få en bättre samsyn. Meningen är att resultatet skall ligga till grund för förslag till förbättringar. Förhoppningsvis leder det till att ansvariga ledare och inspektörer omsätter dem i verkligheten.

1.1 Bakgrund

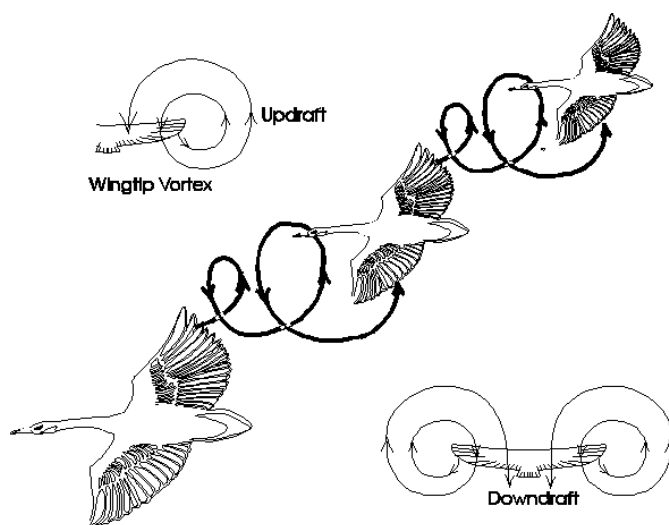
1.1.1 Livsmedelsinspektörers uppdrag

Livsmedelsinspektörer är anställda av kommunen på uppdrag av staten. Uppdraget är att kontrollera livsmedelsföretagares efterlevnad av livsmedelslagstiftningen. Målet är att säkerställa en bra hantering av livsmedel och att konsumenterna inte blir vilseledda eller sjuka (Art. 17, punkt 2, EG nr 178/2002). Dessutom ska inspektörernas arbete bidra till en enhetlig kontroll i hela landet (Art. 22, punkt 8, EG nr 178/2002). Detta innebär att var och en måste ha i tankarna att alla inspektörer i hela landet är en grupp som ska arbeta enhetligt mot ett mål. Lagstiftningen är så utformad att inspektörerna ska samarbeta och hjälpa varandra för att säkerställa att den offentliga livsmedelskontrollen genomförs på ett effektivt, likvärdigt och ändamålsenligt sätt. Samsynsarbete måste utgå från detta för att optimal resursanvändning ska kunna uppnås (7 § Förvaltningslagen (1986:223)). Oavsett om det gäller ett stort eller ett litet miljökontor, utgör alla en del av en helhet.

1.1.2 Definition av samsyn och dess värde

Samsyn betyder likartat sätt att se på t.ex. problem. Begreppet förekommer i samband med organisation och samverkan. Vid organisation/samverkan vill man skapa samsyn kring mål.

När målet är preciserat rör man sig åt samma håll, s.k. samhandling. ”Motsatsen till samhandling är icke-samordnad handling, det vill säga att en persons agerande inte är samordnat med andras.” Handlingar med olika riktning utnyttjar inte varandras drivkraft fullt ut och den effektivitet som kan uppnås vid samverkan saknas (Andersson, 2010). Ty, ”effektivitet skapas när vi drar åt samma håll och använder våra resurser för att nå organisationens mål”. Detta kan lättare förstås med hjälp av modellen ”Lessons from Geese” (Gässens lärdomar). När gässen förflyttar sig bildas en V-formation på himlen. Denna V-formation kan symbolisera samverkan och effektivitet. När en gås flaxar med sina vingar skapas en lyftkraft som en annan bakomflygande gås kan utnyttja. Genom att flyga i V-formation kommer flocken att kunna förflytta sig 71% längre än om varje gås skulle flyga var för sig. När ledargåsen blir trött, förflyttar den sig bakåt i formationen, och en annan gås tar över rollen (Slideshare, 2012).

Figur 1. Visar den lyftkraft som uppstår vid samhandling hos en flygande gåsflock

Samsyn kan leda till samhandling. Samhandling leder i sin tur till att vi kan uppnå något som vi inte kan åstadkomma var för sig. Målet med livsmedelstillsyn är säkra livsmedel och att konsumenten inte ska bli vilseledd. Ett annat mål är också att uppnå en effektiv och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet. För att dessa mål ska kunna nås till 100% måste miljökontoren samverka och göra gemensamma insatser.

Samsyn kan uppnås bl.a. på följande två sätt:

1. Diskussion - möte mellan människor för att diskutera en lösning på ett problem och där de inblandade delar med sig av sin kunskap.
2. Samhandling - människor utför vissa uppgifter tillsammans (Lindberg, 2009).

1.1.3 Samsyn/ Samverkan i livsmedelslagstiftning och förvaltningslag

Under 2006 skedde omfattande förändringar i livsmedelslagstiftningen, dels på EU-nivå, dels på nationell nivå. Det nya regelverket blev mindre detaljstyrt och mer inriktat på de mål som ska nås. Mot bakgrund av denna inbyggda flexibilitet ställdes högre krav på inte bara

livsmedelsföretagare, utan även på inspektörernas kompetens. Livsmedelslagstiftningen är utformad så att den ger ett stort tolkningsutrymme för inspektörerna. Samtidigt måste kontrollen vara enhetlig över kommungränserna (Sveriges kommuner och landsting och de fackliga organisationerna, 2012).

I artikel 22, punkt 8, EG nr 178/2002 står:

”Myndigheten, kommissionen och medlemsstaterna skall samarbeta för att främja en verklig överensstämmelse mellan riskbedömning, riskhantering och riskkommunikation.”

Samarbete mellan kontrollmyndigheter på alla nivåer är därför ett måste för att en enhetlig livsmedelstillsyn ska kunna uppnås. I livsmedelslagstiftningen finns inte orden samsyn/samverkan med. Lagstiftaren använder ordet samarbete. Begreppen samarbete och samverkan har emellertid nästan samma betydelse. De två orden kan definieras på följande sätt.

Samarbete = arbeta tillsammans (med andra)

Samverkan = handla eller fungera gemensamt för visst syfte, handla efter gemensam plan

Både orden har samma betydelse i den meningen att det handlar om människor som gör något tillsammans. Det som skiljer dem åt, är att samverkan har ett uttalat syfte (Lindberg, 2009). Om man sätter in ordet samarbete i sitt sammanhang enligt ovan nämnda lagrum, skulle de två orden ha samma betydelse.

Ytterligare ett ställe i livsmedelslagstiftningen som reglerar kontrollmyndigheternas samarbete är artikel 22 punkt 7, EG nr 178/2002.

”Myndigheten skall bedriva ett nära samarbete med de behöriga organ i medlemsstaterna som utför uppgifter liknande myndighetens.”

Kontrollmyndigheternas arbete regleras av livsmedelslagstiftningen, men även av bl. a. förvaltningslagen (1986:223). I denna lag finns ordet samverkan i en rubrik. I 6 § förvaltningslagen står det

”Samverkan mellan myndigheter

6 § Varje myndighet skall lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten.”

I 7 § i samma lag står det om när och varför samarbete ska ske mellan myndigheter.

”Varje ärende där någon enskild är part skall handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Vid handläggningen skall myndigheten beakta möjligheten att själv inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter, om sådana behövs.”

1.1.4 Ansvarsfördelning för att uppnå samsyn

För att uppnå samsyn krävs samverkan mellan kontrollmyndigheter på olika nivåer. Livsmedelsverket är den centrala myndigheten som leder och samordnar livsmedelskontrollen i Sverige. Detta regleras i 29 § Livsmedelsförordningen (2006:813):

”Livsmedelsverket samordnar övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämnar stöd, råd och vägledning i verksamheten.”

Länsstyrelserna har ansvaret på regional nivå. I 28 § Livsmedelsförordningen finns att läsa:

”Länsstyrelserna utövar offentlig kontroll inom länet genom att samordna kommunernas verksamhet och ge dem stöd, råd och vägledning.”

Vidare sägs i 33 § samma förordning beträffande länsstyrelsernas och kommunernas ansvar:

”En länsstyrelse och de kommuner som är belägna i länet skall samråda med varandra i en för ändamålet bildad samordningsgrupp. Länsstyrelserna skall ansvara för att sammankalla grupperna.”

Ansvar för samordningen är alltså tydligt uppdelat i livsmedellagstiftningen mellan de inblandade kontrollmyndigheterna. För att uppnå en bra samsyn krävs därför att de ansvariga fullgör sitt uppdrag i överensstämmelse med lagstiftningen.

1.1.5 Organisationer för samverkan

Stockholms län har 26 kommuner med 2 miljoner invånare. Antalet invånare motsvarar drygt 20 procent av Sveriges befolkning (Stockholmsregionens Europaförening, 2012). I länet finns 23 miljökontor som sysselsätter ca 110 inspektörsårsarbetskrafter av de lokala myndigheternas 639 årsarbetskrafter i Sverige (SLV, 2011). Här finns ca 15 500 livsmedelsanläggningar av de 73 900 i hela Sverige (SLV, 2009) som kommunerna har tillsyn över.

Tabell 1. Visar antalet livsmedelsanläggningar och antalet helårsarbetskrafter för respektive miljökontor

Miljökontor	Antal livsmedelsanläggningar	Antal helårsarbetskraft
Botkyrka kommun	391	5
Danderyds kommun	255	2
Ekerö kommun	177	1.5
Huddinge kommun	500	3
Järfälla kommun	370	3
Lidingö stad	301	3
Nacka kommun	600	5
Norrtälje kommun	540	3.5
Nykvarns kommun	40	0.2
Salems kommun	75	0.6
Sigtuna kommun	460	4
Sollentuna kommun	350	2.5
Solna stad	560	5,5
Stockholms stad	7 000	43
Sundbybergs stad	302	3.5
Södertälje kommun	730	7

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund	975	6.5
Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor	558	4.7
Upplands-Bro kommun	160	1
Upplands Väsby kommun	257	2
Vallentuna kommun	220	1
Värmdö kommun	370	3
Österåkers kommun	260	2

Av de 23 miljökontoren utgörs två av förbund där flera kommer gått samman, Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor och Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund. Det första förbundet omfattas av kommunerna Täby och Vaxholm. Det andra omfattar kommunerna Nynäshamn, Haninge och Tyresö (Spovin, 2012). Det finns fyra nätverk/grupper som bildas av vissa miljökontor. De benämns Norrlivs, SOL, SNO och SPATS. De två förstnämnda har inriktning på livsmedel medan den tredje har inriktning på livsmedel och dricksvatten. Den sista har inriktning på enbart dricksvatten (Lindström, 2012). Vilka som ingår i respektive nätverk framgår av tabell 2 (Serva, 2012).

Tabell 2. Visar vilka miljökontor som ingår i nätverken

Grupp	Miljökontor
Norrlivs-gruppen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Järfälla kommun 2. Lidingö stad 3. Sigtuna kommun 4. Sollentuna kommun 5. Solna stad 6. Sundbybergs stad 7. Upplands-Bro kommun 8. Upplands Väsby kommun
SOL-gruppen (SydOst Livsmedelskontroll)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Botkyrka kommun 2. Ekerö kommun 3. Huddinge kommun 4. Nacka kommun 5. Nykvarns kommun 6. Salems kommun 7. Södertälje kommun 8. Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund 9. Värmdö kommun
SNO-gruppen (Stockholm NordOst)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Danderyds kommun 2. Norrtälje kommun 3. Södra Roslagens miljö- och hälsoskydds kontor 4. Vallentuna kommun 5. Österåkers kommun
SPAT-gruppen (Samordnad Provtagning Av Tappkranprover)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Danderyds kommun 2. Järfälla kommun 3. Knivsta kommun 4. Norrtälje kommun 5. Sigtuna kommun 6. Sollentuna kommun 7. Solna stad 8. Sundbybergs stad 9. Södra Roslagens MHK (Täby & Vaxholm) 10. Upplands-Bro kommun 11. Upplands Väsby kommun 12. Vallentuna kommun 13. Österåkers kommun

Norrlivs- och SOL-gruppen har gemensamt möte ca 2 gånger/år (Enkätundersökning, 2012) och SNO-gruppen har möte tre gånger per år (Lindström, 2012). Varje möte varar i ca 4 timmar. "Ordförandeskapet" växlar mellan de inblandade miljökontoren. Organisationerna har ingen styrgrupp eller beslutsfattande funktion. SPAT-gruppen har möte 2 gånger/år, där varje möte varar en hel dag. SPAT-gruppen är med i Norrvatten. Organisationerna har styrgrupp och har beslutsfattande funktion.

Det finns 11 miljösamverkansorganisationer i hela landet. Tio av dessa är regionala organisationer och de bildas och finansieras av följande organisationer i respektive län:

1. Samtliga kommuner i länet
2. Kommunförbund
3. Länsstyrelsen
4. Regionförbund

Det är olika organisationer som samarbetar i olika miljösamverkansorganisationer. Miljösamverkan Sverige är en nationell organisation och skiljer sig från de övriga genom att den bildas och finansieras av Länsstyrelserna, Naturvårdsverket och Socialstyrelsen. All miljösamverkan har som gemensamt mål att effektivisera miljö- och hälsoskyddsarbetet i länet och ge stöd till myndigheternas tillsyn enligt miljöbalken. Av alla miljösamverkansgrupper är det fem som arbetar med livsmedelslagstiftningen i verksamheten, vilket gör att deras målsättning inkluderar det som rör livsmedel (MSL, 2012). Flera miljösamverkansorganisationer kommer i framtiden att utöka sin verksamhet med detta. Miljösamverkan Sörmland ska inkludera livsmedelslagstiftningen 2013 (Holmer, 2012) och Miljösamverkan Västra Götaland ska i juni 2012 diskutera om de ska ha med livsmedelslagstiftningen (Lind, 2012). I tabell 3 redovisas alla 11 miljösamverkansorganisationer.

Det finns 10 regionala miljösamverkansorganisationer. Miljösamverkan Kronoberg-Blekinge och Miljösamverkan Sydost är sammanslagningar av organisationerna i två län. Resten av miljösamverkansorganisationer representerar sitt eget län (MSL, 2012).

Länsstyrelserna samordnar varje år två länsmöten, ett på våren och ett på hösten. Representanter från SLV, länsveterinär och inspektörer möts här (Serva, 2012).

Tabell 3. Visar när olika miljösamverkan startades och hur många kommuner respektive miljösamverkan omfattar, samt om de har livsmedelslagstiftning med i sin verksamhet (MSL, 2012)

Miljösamverkan	Påbörjades/ avslutas	Antal anslutna kommuner	Omfattar lagområden/delar av
Miljösamverkan f (Jönköpings län)	Start november 2005	13	Miljöbalken
Tillsynssamverkan i Halland - Miljö	Start 2004	6	Miljöbalken och Lismedelslagstiftningen (2011)
Miljösamverkan Kronoberg-Blekinge	Start augusti 2003	13	Miljöbalken

Miljösamverkan Skåne	Start i maj 2005	33	Miljöbalken och livsmedelslagstiftningen
Miljösamverkan Stockholms Län (MSL)	Start mars 2005	26	Miljöbalken och Livsmedelslagstiftningen
Miljösamverkan Sverige	Start oktober 2005	21	Miljöbalken
Miljösamverkan Sydost (MSO)	Start 2003	13	Miljöbalken och Lismedelslagslagen (2012)
Miljösamverkan Södermanland	Startar 1 juli 2008	9	Miljöbalken
Miljösamverkan Värmland	Startade 2008	16	Miljöbalken
Miljösamverkan Västra Götaland (MVG)	Start juli 1999	26	Miljöbalken
Miljösamverkan Östergötland (MÖTA)	Start januari 2007	13	Miljöbalken och livsmedelslagstiftningen.

1.2 Syfte

Syftet med mitt arbete var att föreslå konkreta lösningar på hur miljö- och hälsoskyddskontoren i Stockholms län kan uppnå en bättre samsyn i livsmedelstillsynen. Meningen är att resultatet skall ligga till grund för förslag till förbättringar. Förhoppningsvis ska sedan politiker och andra ansvariga ta ställning till om förslagen ska omsättas i verkligheten.

2. Material och metod

2.1 Litteraturstudie

En litteraturstudie gjordes för att få en helhetssyn över hur och i vilken utsträckning samsynsarbete bedrivs i landet och mellan miljö- och hälsoskyddskontor i Stockholms län. Det finns mycket begränsat med forskning och studier gjorda inom ämnet. Källforskningen innefattar därför till största delen information inhämtad via besök på hemsidor från Livsmedelsverket, miljösamverkansorganisationerna och miljökontoren. Vid behov av djupare information har telefon- och e-postkontakt upprätthållits. Kontakt har även tagits med länsveterinärer från länsstyrelsen i Stockholms län. Dessutom studerades lagstiftning, vägledning och den nationella kontrollplanen.

2.2 Urval och begränsningar

Projektet utformades som en kartläggning av samsynsarbete och en enkätundersökning. Urvalet vid kartläggningen begränsades till Stockholms län, de 10 miljösamverkan i landet och Livsmedelsverket. Till enkätundersökningen gjordes urval av inspektörer via kommunernas växel. Via växeln skedde uppkoppling till en inspektör/gruppleddare/enhetschef. Därefter ombads personen att fylla i enkäten och/eller vidarebefordra den. Vid användning av kommunrevisionens rapporter gjordes ett urval. Endast rapporter med rapportmall efter 2010 studerades.

2.3 Enkätundersökning

Enkätundersökningen gjordes i syfte att få kunskaper, dels om det finns ett intresse, behov och resurs för samsyn hos inspektörer i Stockholms län, och dels för att få veta inom vilka områden man vill ha ökad samsyn nu och i framtiden. Det är också viktigt att få fram förslag på lämpliga lösningar för att uppnå ökad samsyn.

Enkätmallen (bilaga 1) var uppbyggd av 17 påståenden och ett utrymme där den svarande kunde lämna synpunkter. Mallen togs fram med hjälp av projektledare för miljösamverkan i Stockholms län, en inspektör från Sigtuna kommun och en extern handledare. Dessutom har en granskning gjorts med hjälp av extern handledare och dennes kollegor, samt en intern SLU-handledare. Strukturen i undersökningen har inspirerats av litteratur i ämnet för att säkerställa validiteten av frågeställningen (Trost, 2007; Ejlertsson, 2005).

Enkätundersökningen utfördes i 23 miljökontor i länet och i de flesta fall involverades två inspektörer från varje miljökontor. Undantag var Stockholm stad som är uppdelad i tre enheter, vilket gjorde att tre enkäter skickades ut. Nykvarns kommun, Salems kommun och

Upplands-Bro kommun utgjorde också undantag. De har bara en inspektör, vilket gjorde att endast en enkät per kommun skickades ut.

Innan enkätundersökningen skickades ut togs telefonkontakt med alla miljökontor. Vid utskicket medföljde inbjudan att medverka i undersökningen och ett frankerat kuvert för återsändning. Två veckor efter utskicket togs telefonkontakt för att påminna de kommuner där svar på enkäten inte lämnats. Enkäten var kodad för respektive miljökontor, vilket underlättade påminnelsen (Trost, 2007).

2.4 Bearbetning av data

Vid bearbetningen av erfarenheterna från den insamlade informationen gjordes en sammanställning av vad som var gjort och vad som pågick i samsynsarbete på Regional- och lokal nivå. Bearbetningen av data från enkätundersökningen utmynnade i tabeller och diagram samt utgjorde underlag för slutsatser. Litteraturstudien och enkätundersökningen kompletterade varandra och gav upphov till förslag på tänkbara lösningar för ökad samsyn.

3. Resultat

3.1 Litteraturstudie

Samsyn kan uppnås genom diskussion och samhandling. Samsynsarbetet kan delas upp i intern och extern. Med intern menas samsyn inom miljökontoret och med extern menas mellan miljökontoren (Enkätundersökning, 2012).

Stockholms län har miljökontor med varierande storlek. Antalet livsmedelsanläggningar varierade mellan 40 och 7 000 stycken per myndighet. Antalet inspektörsårsarbetskrafter varierade mellan 0,2 och 43 stycken. En notis är att miljökontoren med bara en inspektör inte hade möjlighet till intern samsyn och den största kommunen inte hade extern samsyn med grannkommuner (nätverksgrupp). Vid tiden för undersökningen gör Stockholms stad ett försök att vara med i samverkan SNO (Lindström, 2012).

3.1.1 Samsynsarbete – Inom miljökontor

På miljökontor med fler än en inspektör utövade alla intern samsyn. De hade möte en gång per vecka eller varannan vecka för utbyte av bedömningsgrunder. Detta var nödvändigt med tanke på att inspektörer är en kår som består av personer med olika utbildningsbakgrund. De kunde ha utbildning till livsmedelsinspektör, miljö- och hälsoskyddsinspektör, livsmedelsagronom eller andra naturvetenskapliga universitetsutbildningar (Sveriges kommuner och landsting och de fackliga organisationerna, 2012).

Internt samsynsarbete var den tydligaste formen av samsyn. Här fanns alla förutsättningar för en effektiv samsyn. Mötena gav utrymme för diskussion, och kolleger var tillgängliga för samhandling. Dessutom använde man samma hjälpmedel, t.ex. beslutsmallar och checklistor. Regelbundna sådana möten hade positiv inverkan på inställningen till ökad samsyn.

Stockholms stad är det största miljökontoret med 43 inspektörsårsarbetskrafter. Miljökontoret är uppdelat i tre enheter; restaurang, butik och tillverkning. Arbetet är mer specialiserat och antalet inspektörer högt, vilket leder till att man måste ha projekt för ökad samsyn mellan enheterna. Det senaste projektet hette ”samsynsinspektioner – utbyte av kunskap och erfarenheter för ökad samsyn” och pågick under 2010 till 2011. Även om man är ett stort miljökontor med många inspektörer, var förutsättningarna för samsynsarbete störst här (Stockholms stad, 2012).

3.1.2 Samsynsarbete – Mellan miljökontor

Samsynsarbete på nästa nivå skedde externt, d.v.s. mellan miljökontor. Det kunde vara genom nätverksgrupper (Norrlivs, SOL, SNO, SPAT) eller genom länsträffar och MSL. Dessutom

förekom samsynsarbete genom att inspektörerna kontaktade personer för meningsutbyte. Kontaktpersoner kunde arbeta på olika ställen i länet eller på regional och nationell nivå.

Nätverksgrupperna var uppdelade efter olika inriktningar. Norrlivs och SOL ägnade sig åt ”livsmedel”, SNO åt livsmedel och dricksvatten (Lindström, 2012). SPAT hade fokus på dricksvatten. Alla miljökontor var inte med i nätverksgruppen. I nätverksgrupperna Norrlivs, SOL och SNO var alla miljökontor med, förutom Stockholms stad som utgjorde nästan 40% av inspektörsårsarbetskrafterna i länet, med ca 45% av alla livsmedelsanläggningar. I nätverksgruppen SPAT ingick 14 kommuner. Nätverksgrupperna Norrlivs, SOL, SNO träffades som tidigare nämnts ca två/tre gånger per år. Under en halv dag utbyttes erfarenheter och arbetsrutiner och dokumentmallar diskuterades. Organisationen hade ingen styrgrupp och det fanns ingen överkommelse om en likformig livsmedelskontroll. Miljökontorens arbete bedrevs alltmer som projekt. Trots detta drev man inte projekt tillsammans. Nätverksgruppen SPAT träffades, som tidigare nämnts två gånger om året. Varje möte varade en hel dag. Organisationen hade en styrgrupp som samarbetade med Norrvatten. SPAT-gruppen hade beslutande funktion, vilket betyder att arbetet var mer eller mindre enhetligt styrt. Samarbetet ledde till samsyn och resulterade i en likformig kontroll.

3.1.3 Samsynsarbete – Länsstyrelsen i Stockholms län anordnar länsträffar

Länsstyrelsen i Stockholms län anordnar två länsvisa heldagsträffar varje år. Här möttes representanter för Livsmedelsverket, länsveterinärer, aktuella föreläsare för ett visst tema och livsmedelsinspektörer. Under dessa träffar informerade Livsmedelsverket om vad som hände inom området. Länsstyrelsens länsveterinärer berättade om sin verksamhet och om resultatet från kommunrevisionen. Dessutom föreläste inbjudna gästföreläsarna i ämnen som föreslagits av kommunerna (Serva, 2012). Länsträffarna fungerade på så sätt som informationsdagar. Samsyn uppnåddes genom samhandling och deltagande på länsträffar räknades som en form av samhandling. De kunskaper som förmedlades under träffarna var likvärdiga för alla deltagande inspektörerna. Sammankomsterna med ett 80-tal närvarande inspektörer gav också möjlighet för deltagarna att lära känna varandra och knyta kontakter (Serva, 2012). Samsynsdiskussioner under kaffe- och lunchraster var inte oväsentliga (Lindfors, 2012).

Samsyn och samhandling är mycket viktiga faktorer för att miljökontoren ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Belägg för detta finns i kommunrevisionsrapporter som skrivits av länsveterinärerna. Kommunrevisionens syfte var att säkerställa att den offentliga livsmedelskontrollen genomfördes på ett effektivt, likformigt och ändamålsenligt sätt. Kommunrevisionen utfördes ca vart femte år. Stockholms län har 23 miljökontor, vilket innebär att varje år blev fem miljökontor reviderade. Under inspektionerna tittade man på följande 17 punkter (Livsmedelsverket, 2012):

☒ Personella resurser	☒ Planeringsunderlag
☒ Kompetens	☒ Verksamhetsplan
☒ Juridiska befogenheter	☒ Genomförande av offentlig kontroll
☒ Jävpårtiskhet/intressekonflikt	☒ Enhetlig kontroll
☒ Finansiering	☒ Uppföljning av offentlig kontroll

- ☒ Utrustning/utrymmen
- ☒ Provtagnings- och laboratoriekapacitet
- ☒ Dokumenterande rutiner
- ☒ Anläggningsregister
- ☒ Kontrollrapporter
- ☒ Beslut
- ☒ Insyn

Från och med 2010 har länsstyrelsen använt en rapportmall som gör att bedömningen i varje punkt kan ange olika grad av lagefterlevnad (Serva, 2012). Bedömningsgraderna utgjordes av ”Ingen avvikelse”, ”Avvikelse” och ”Allvarlig avvikelse” (Revisionsrapport 2010-2011). Rapportstrukturen gjorde att man snabbt kunde se gemensamma svagheter hos de reviderade miljökontoren. Länsveterinärerna hade därför en bra överblick och kunde se att miljökontoren arbetade mycket olika (Revisionsrapport 2010-2011; Serva, 2012)

Revisionsrapporterna visade bl. a. på upprepande brister när det gäller punkterna personella resurser, kompetens, dokumenterade rutiner och rapportmallar. Det framgick gång på gång att framtagning av dokumenterade rutiner och rapportmallar tog mycket resurser i anspråk, vilket gjorde att det blev svårt att hinna med planerade kontroller. Resultatet från revisionsrapporterna visade att miljökontoren i Stockholms län inte hade en tillräckligt effektiv samhandling och samsyn kring målen för verksamheten (Serva, 2012; Revisionsrapport 2010-2011). Liksom livsmedelsföretagare hade ansvar för att åtgärda det som föranlett påpekandena, bör miljökontoren vidta åtgärder för att undvika olikformig bedömning. Vid tiden för den här undersökningen höll länsveterinärer på att planera för utbildningar och temadagar i syfte att bl.a. öka samsynen mellan miljökontoren i länet (Serva, 2012).

3.1.4 Samsynsarbete – Miljösamverkan Stockholms län

Miljösamverkan Stockholms län (MSL) finansieras och ägs av deltagande kommuner, Länsstyrelsen i Stockholms län, och Kommunförbundet i Stockholms län. Organisationen startades 2005, och verksamheten omfattas av både miljöbalken och livsmedelslagstiftningen. MSL har som syfte att ”effektivisera framför allt tillsynen inom miljö- och hälsoskydd samt livsmedel i länet genom att samutnyttja medverkande aktörers kompetens och resurser och till att utifrån rådande lagrum säkra en likvärdig bedömningsgrund” (MSL, 2012). MSLs verksamhet riktas in på följande sju punkter:

- ☒ Framtagning av informations- och underlagsmaterial i aktuella frågor.
- ☒ Genomförande av informations- och tillsynskampanjer.
- ☒ Utbyte av erfarenheter inom olika tillsynsområden.
- ☒ Framtagning/utbyte av handledningar för tillsyn.
- ☒ Interna kurser och seminarier i anslutning till delprojekten
- ☒ Sammanställning av information om Miljösamverkans arbete och resultat
- ☒ Uppföljning och utvärdering av arbetet

Samverkansarbetet delades upp i 9 ämnesområden, varav livsmedel var ett. Arbetet utfördes genom tidsbegränsade projekt. Projekten byggde på de samverkansförslag som kom in till MSL, vilka samlades i en idélogg. Förslagen behandlades i en styrgrupp, som sedan fattade

beslut om igångsättande. För varje samverkansprojekt bildades en arbetsgrupp. När projektet var godkänt av styrgruppen presenterades resultatet genom webb, rapporter eller seminarier. Ett kansli samordnade och administrerade projekten och de inblandade finansierarna skulle bidra med personella resurser. Organisationen startades 2005 och vid tiden för den här undersökningen hade ett projekt genomförts, och ett pågick inom livsmedelsområdet. De två projekten beskrivs i tabell 4 (MSL, 2012).

Tabell 4. Visar projekt som hade genomförts sedan MSL startades

År	Projekt	Mål
2008	Riskklassningen uppföljning	Målet med detta arbete var att lyfta fram hur kommunerna riskklassificerar verksamheter utifrån vägledningen, och att visa på eventuella skillnader i bedömningen. Meningen var att kommunerna sedan skulle kunna jämföra sig med varandra utifrån den insamlade informationen för att avgöra om den utförda kontrollen ligger i nivå med den beslutade avgiften och anläggningens kontrollbehov.
2012	Regional kompetensutveckling inom livsmedelskontrollen	Målet med detta arbete innefattade samsyn, kompetens (branscher, lagstiftning mm) och nätverkande (möjlighet till hjälp vid bedömning och kontroll). Gemensamma kontroller, utveckling av bedömningsgrunder, spridning av goda exempel på fungerande kontrollmetodiker. Nätverkande och framtagande av regional kompetensförteckning inklusive branscher. Eventuellt exempel på "avtal" mellan kommuner där man utbytte kompetens inom olika områden.

”Regional kompetensutveckling inom livsmedelskontrollen” var ett nystartat projekt. Det omfattade många mål som skulle resultera i bl.a. samsyn och samhandling.

Förutom dessa två projekt inom livsmedelsområdet, hade det anordnats en utbildning i kommunikation och bemötande vid tillsynen 2010. Dessutom hade en workshop genomförts i början av februari 2012. Dessa två räknades inte som livsmedelsprojekt.

För att driva verksamhet har MSL en årlig budget på ca 1 150 000 kr fram till 2014. Budgeten används bl.a. till att behandla aktuella frågor samt för att anordna projekt i anledning av inkomna förslag (MSL, 2012; Spovin, 2012).

3.1.5 Samsynsarbete – Miljösamverkan i hela Sverige

Det fanns ytterligare fyra miljösamverkansorganisationer i landet som hade livsmedelslagstiftningen/livsmedelslagen i sin verksamhet (tabell 5). De anordnar gemensamma projekt, utbildningar, samt temadagar med syfte att öka samhandlingen och samsynen. I tabell 5 redovisas de projekt som hade genomförts och de som var pågående. Av

tabell 6 framgår de utbildningar och temadagar som hade genomförts och som var pågående (MSL, 2012).

Tabell 5. Visar fem av sex miljösamverkan i landet som hade livsmedelslagstiftningen/livsmedelslagen i sin verksamhet

Miljösamverkan	År	Projekt
Tillsynssamverkan i Halland - Miljö 2011*	2012 - 2013	Kompetensutvecklingsprojektet
	2012	Samsyn inom Livsmedelsområdet
Miljösamverkan Skåne, 2012*	2012 - 2013	Kompetensutvecklingsprojektet
	2012	Mobila verksamheter
	2011	Aktualitetsgranskning av tidigare projekt
	2010 - 2011	Kontroll av märkning av livsmedel
Miljösamverkan Sydost (MSO) 2012*	2012	Intervjuteknik vid offentlig tillsyn
Miljösamverkan Östergötland (MÖTA) 2007*	2012	Projekt – aromer
	2011	Hantering av allergikost vid tillagningskök på förskolor.
	2011	Kontroll av dricksvattenanläggningar
	2011	Rengöringsprojekt
	2011	Allergiprojekt
	2010	Kontroll av försäljning av färsk fisk
	2008	Redlighet och hygien vid butiksgrillning 2008
		Sushiprojekt

*Startår med livsmedel i verksamheten.

Tabell 6. Visar de utbildningar och temadagar som fem av sex miljösamverkansorganisationer i landet hade genomfört eller hade pågående

Miljösamverkan	År	Utbildning/Temadagar
Tillsynssamverkan i Halland – Miljö		
Miljösamverkan Sydost (MSO)	2008	Branschdagar
Miljösamverkan Skåne		
Miljösamverkan Östergötland (MÖTA)	2012	Utbildning smittskydd och matförgiftning
	2012	Studiebesök i Stockholm
	2011	Märkningskurs 2 dagar
	2011	Ett studiebesök.

3.1.6 Samsynsarbete – Livsmedelsverket

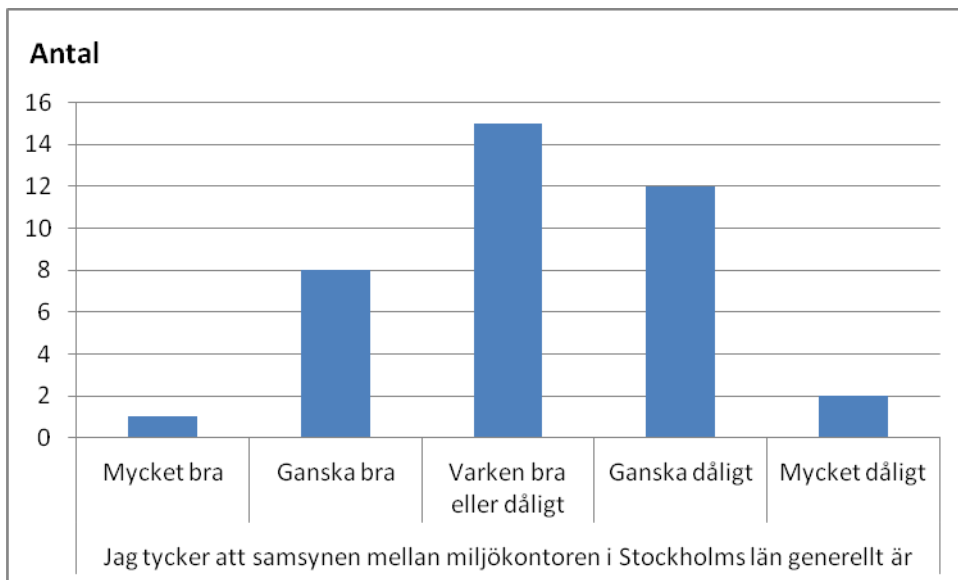
Livsmedelsverket är den centrala kontrollmyndighet som samordnar övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämnar stöd, råd och vägledning i verksamheten. Verkets insats när det gäller samsynsarbetet sker i form av att anordna forumet Livsteck.net,

kommunstöd och deltagande i länsmöten. Dessutom anordnar verket utbildningar som stödsinsatser, med utgångspunkt i miljökontorens kompetensförsörjningsbehov (Engström, 2012).

3.2 Enkätundersökning

Totalt 44 enkäter skickades till 23 miljökontor och 38 av inspektörerna svarade, vilket motsvarade 86%. Resultatet bearbetades och redovisas här nedan.

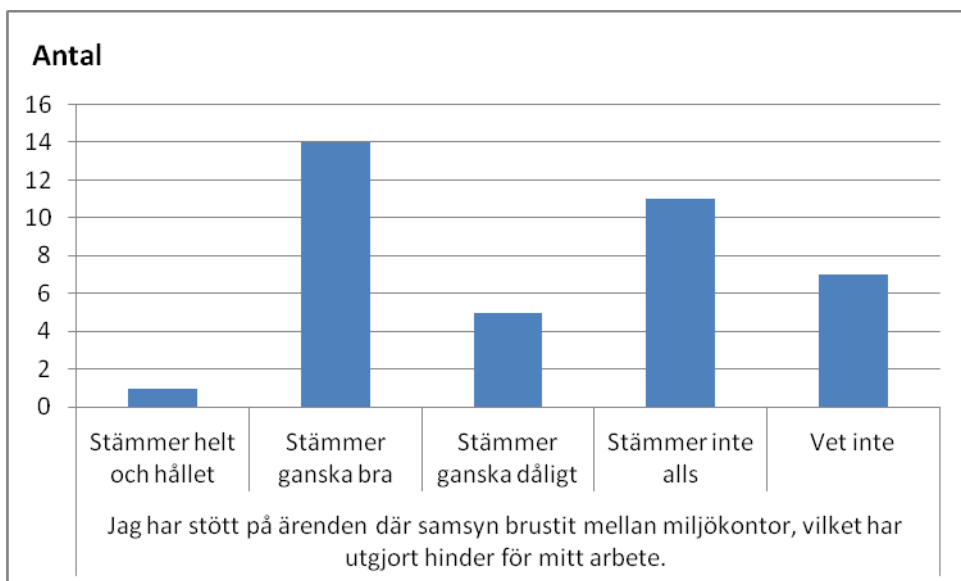
Resultat från enkätundersökningar visade att 25 st. (66%) av de tillfrågade inspektörerna i Stockholms län hade samarbete med någon grannkommun, 10 st. (26%) inte hade något samarbete och 3 st. (8%) inte visste. Diagram 1 visar hur inspektörerna tyckte att samsynen generellt sett var mellan miljökontoren. 8 st. (21%) av inspektörerna tyckte att samsynen mellan miljökontoren var ganska bra. 15 (39%) av dem tyckte att det varken fungerade bra eller dåligt, medan 12 (32%) tyckte att det fungerade ganska dåligt.

Figur 1. Visar hur inspektörerna tyckte att samsynen mellan miljökontoren fungerade

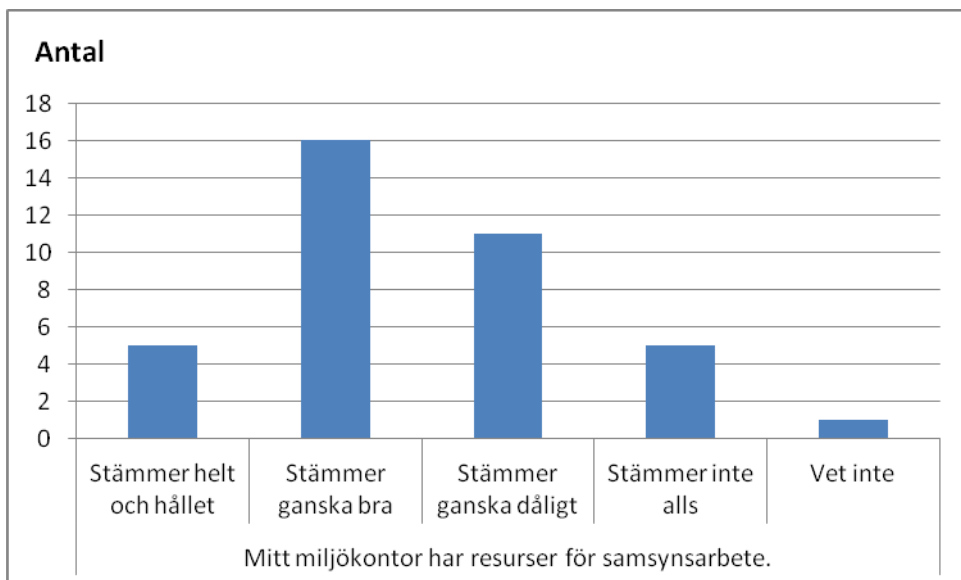
Inspektörerna fick också frågan om de tyckte att samsynen i Stockholms län skulle kunna bli bättre. 21st. (55%) av inspektörerna instämde helt och hållet. 16 st. (42%) av dem tyckte att det stämde ganska bra och endast 1 (3%) tyckte att det stämde dåligt. Av de 38 inspektörerna ansåg 28 st. (74%) att samsyn var mycket viktig. 9 st. (23%) personer ansåg att det var ganska viktigt och endast 1 (3%) ansåg att det inte var särskilt viktigt.

En mycket viktig fråga var om inspektörerna hade stött på ärenden där samsynen brustit mellan miljökontor och om det hade hindrat deras arbete. I diagram 2 redovisas deras erfarenheter.

Figur 2. Visar antalet inspektörer som hade stött på ärenden där samsyn brustit mellan miljökontor och att det hade hindrat deras arbete.

Av de 38 inspektörerna som svarade på enkäten uttryckte 34 st. (89%) behov av ökad samsyn. På frågan om det fanns vilja att samarbeta för att uppnå bättre samsyn svarade 36 st. (95%) att de var villiga. Tillgång till resurser var en förutsättning för att möjliggöra samsynsarbete. 21 st. (55%) av inspektörerna ansåg att deras miljökontor hade resurser för det. Se vidare diagram 3.

Figur 3. Visar inspektörernas syn på om det fanns resurser för samsynsarbete på deras kontor

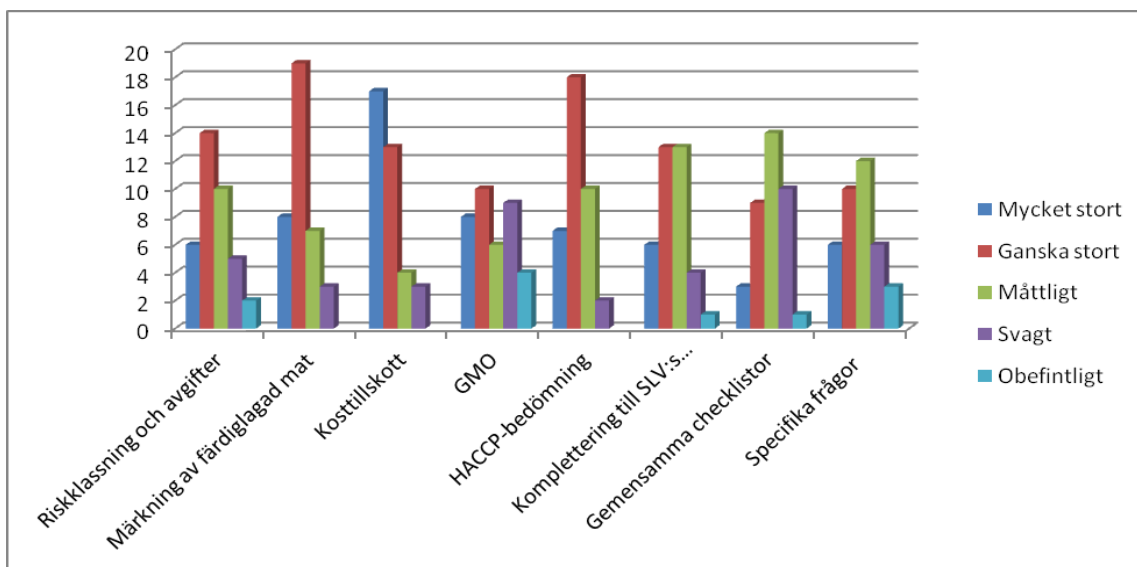
Genom enkätundersökningen visade inspektörerna vilka områden de tyckte var viktiga för ökad samsyn vid samverkan med andra kommuner. De områdena var rangordnade enligt följande:

1. Kontrollbedömningar
2. Riskklassning och avgifter

3. Beslutsmallar och checklistor
4. Märkning
5. Kosttillskott

Vid frågan med färdiga förslag på samsynsområde svarade inspektörerna att de hade mycket stort/ganska stort behov av samsyn på följande områden (Rangordning byggde på medelvärdet av svaren ”mycket stort” och ”ganska stort”):

1. Kosttillskott
2. Märkning av färdiglagad mat
3. HACCP-bedömning
4. Riskklassning och avgifter
5. GMO

Figur 4. Vilka områden inspektörerna (totalt 37 personer svarade) har behov av samsyn inom

På frågan om vilka fem områden livsmedelsinspektörerna tyckte att deras miljökontor hade störst behov av samsyn inom två år blev svaren:

1. Märkning
2. Kontrollbedömningar
3. Beslutsmallar och checklistor
4. Kosttillskott
5. Riskklassning och avgifter

”Riskklassning och avgifter” samt ”Kosttillskott” fanns med i svaren på alla tre nämnda frågor angående samsynsområdena. Därefter kom ”Kontrollbedömningar”, ”Beslutsmallar och checklistor” samt ”Märkning” med i svaren på två av tre frågor. ”Märkning av färdiglagad mat”, ”HACCP-bedömning” och ”GMO” fanns bara med på en av tre frågor. Det intressanta var att om resultatet ovan sammanställdes och de fem områden som inspektörerna ville ha mest samsyn i valdes ut, sammanföll dessa områden med resultatet från sista frågan.

Ur svaren från de tre frågorna ovan kan utläsas att det handlade om sju områden där inspektörerna ville ha ökad samsyn:

- ☒ Kontrollbedömningar
- ☒ Riskklassning och avgifter
- ☒ Beslutsmallar och checklistor
- ☒ Märkning
- ☒ Kosttillskott
- ☒ HACCP-bedömning
- ☒ GMO

I enkätundersökningen fick inspektörerna som nämnde de ovannämnda kontrollområdena tillfälle att ge förslag på åtgärder för att uppnå ökad samsyn. Resultatet redovisas nedan för respektive områden.

☒ Kontrollbedömningar	Att få mer stöd från Livsmedelsverket samt att träffa inspektörer från grannkommuner oftare för att utföra samsynsinspektion. Man skulle kunna bilda arbetsgrupper för att gå djupare in på olika frågor. Kontrollen skulle vara rättssäker, lika bedömning oavsett sida av kommungränserna.
☒ Riskklassning och avgifter	Att träffas och diskutera hur riskklassifiering ska gå till.
☒ Beslutsmallar och checklistor	Livsmedelsverket skulle kunna ta fram beslutsmallar och checklistor till kommunerna. Mer checklistor för specifika områden. Detta var en bra lösning för att spara på resurser.
☒ Märkning	Gemensam sammanställning av all lagstiftning om märkning och exemplifiering på svåra bedömningar av om märkning är tillräcklig.
☒ Kosttillskott	Gemensamma hanteringssätt i valda områden. Webbaserade halvdags sammankomster under ledning av SLV med material publicerat på livteck.net. Likt ”skyddande beteckningar”, under det att tillsynsarbete pågår.
☒ HACCP-bedömning	Livsmedelsverket skulle kunna anordna utbildningsdagar för grundläggande och avancerad HACCP-bedömning
☒ GMO	En lösning skulle kunna vara att träffas och diskutera ex. var fällorna finns vid kontroll.

4. Diskussion

Stockholms län har ett fungerande internt samsynsarbete på de miljökontor som hade mer än en inspektör. Däremot går externt samsynsarbete mellan kontoren endast sakta framåt. Orsaken beror enligt litteraturstudien på att man inte har en fullständig uppfattning om dels vad lagstiftningens krav om samarbete mellan myndigheterna innebär och dels avsaknaden av definition och förståelse för syfte med samsyn och dess värde. Varje miljökontor är så upptagna med sina egna uppsatta verksamhetsplaner att man inte har tid att stanna upp och komma till insikt om att en samsyn med andra miljökontor kan öppna en möjlighet att maximera resursanvändning. Resultatet från enkätundersökningen visade att nästan 40% av de svarande inspektörerna hade stött på ärenden där samsynen brustit mellan miljökontoren, vilket hade utgjort hinder i deras arbete. Resultatet visade också att 97% tyckte att samsynen skulle kunna bli bättre. Sammanställning av dessa siffror och resultat från litteraturstudierna tydde på att den externa samsynen mellan miljökontorena i länet inte var tillräckligt effektiv. Detta pekar på att frekvensen av nätverksgrupps- och länsträffar är för låg och att arbetssättet inte är fullständigt resultatorienterat, vilket bidrar lite till ökat samsynsarbete i länet. Även samsynsarbetet mellan miljökontoren genom MSL hade varit sparsamt, jämfört med antalet genomförda projekt med de andra miljösamverkansorganisationerna i landet som hade livsmedel i sin verksamhet.

Livsmedelstillsynen är finansierad av livsmedelsföretagarna och inspektörernas uppgift är reglerad i lagen för att använda detta medel effektivt. Resultat från revisionsrapporter och länsveterinärers slutsatser från kommunrevision är ett svar på hur bra miljökontoren sköter sitt uppdrag. Inspektörerna ställer krav på livsmedelsföretagare att leva upp till livsmedelslagstiftningen. Revisionsrapporten fungerar omvänt som ett krav indirekt från livsmedelsföretagare på att inspektörerna ska sköta sitt uppdrag. För att uppnå målet med livsmedelslagstiftning till 100% krävs därför att de inblandade lever upp till sitt uppdrag. Var och en måste göra sitt bästa för att kunna ställa krav på att den andra ska göra sitt bästa. Den snabbaste förändringen i förbättringsarbete är att man utgår från sig själv. Revisionsrapporten visade att få miljökontor i Stockholms län levde upp till sitt uppdrag anmärkningsfritt. Detta kan man åtgärda genom medvetet samsynsarbete. Enkätundersökningen visade att ökat samsynsarbete är möjligt i länet. Resultatet visade att 97% av de svarande inspektörerna tyckte att samsyn var mycket eller ganska viktig. 89% ansåg att de hade behov av ökad samsyn och 95% var villiga att samarbeta för att uppnå en bättre samsyn. Resultatet visade också att 55% av inspektörerna ansåg att deras miljökontor hade resurser för samsynsarbete. Dessa resultat, tillsammans med det som kom fram vid litteraturstudierna, tydde på att behovet, viljan och resurser finns.

Vid enkätundersökningen visade det sig att de sju områden som inspektörerna ville ha ökad samsyn i var följande:

- ✘ Kontrollbedömningar
- ✘ Riskklassning och avgifter

- ☒ Beslutsmallar och checklistor
- ☒ Märkning
- ☒ Kosttillskott
- ☒ HACCP-bedömning
- ☒ GMO

De här sju områdena skulle kunna bli föremål för gemensamma projekt, utbildning eller temadagar i framtiden. Av alla externa samsynsorganisationer är det MSL och Nätverksgrupper som har den största påverkan på samsyn i Stockholms län. Det är här som insatser bör fokuseras. Det finns 1 150 000 kr varje år fram till 2014 från MSLs verksamhet som avser bl.a. livsmedelsområdet. Hur stor del av 1 150 000 kr som kommer att tilldelas livsmedelsområdet (för att uppnå en gränslös enhetlig kontrolltillsyn) beror på varje inspektör/miljökontor/nätverksgrupp i länet att lämna förslag till MSL om. Samtidigt för att uppnå framgångsrikt samsynsarbete är det viktigt att miljökontoren följer avtalet med MSL och att vid behov bidra med personella resurser till verksamheten. För att uppnå ökat samsynsarbete och optimera sin resursanvändning genom Nätverksgrupper bör medlemskommuner anordna t.ex. gemensamma projekt. Det är på den här nivån som man har störst påverkan på de områden där behov av samsyn finns.

Vid summering av litteraturstudien och enkätundersökningen visade det sig att det fanns 3 sätt att uppnå en bättre samsyn i länet.

1. gemensamma arbetsverktyg (dokumentmallar & checklistor)
2. utbildningar och temadagar
3. gemensamma projekt

Fördelar med det först nämnda sättet är att resurser sparas och miljökontoren kan använda de sparade resurserna till annat, t.ex. kompetensutveckling. Detta sätt skulle underlätta speciellt för små kontor där resurserna är begränsade. Nackdelen med detta sätt är att de stora kontoren redan har tagit fram sina arbetsverktyg och vill behålla dem. Miljökontoren i hela Stockholms län kan tillsammans rösta fram hur de vill ha det genom att tillsammans överväga för- och nackdelar. Förändringen med gemensamma arbetsverktyg behöver inte ske drastiskt, det kan även ske successivt genom framtagning av arbetsmaterial i samband med t.ex. gemensamma projekt. Det andra nämnda sättet att uppnå en bättre samsyn i länet har bara fördelar. Fördelar med det sist nämnda sättet att uppnå en bättre samsyn är att man även här kan spara resurser, genom att minska på dubbelarbete vid framtagning av arbetsmaterial. Nackdelen är att små kontor inte har resurser att delta. Dock behöver man inte delta om behovet inte finns.

5. Sammanfattning och slutsatser

Samsynarbetet i Stockholms län är inte optimalt, men det går sakta framåt. Förhoppningsvis fick det extra fart efter årets projekt i MSL. Länet har alla förutsättningar att uppnå bättre samsyn. Det som behövdes var att inspektörerna funderade en extra gång över hur de skulle vilja gå tillväga för att uppnå en effektiv samsyn.

Enligt min uppfattning skulle Stockholms län kunna uppnå ökad samsyn på 3 sätt.

1. **Gemensamma dokumentmallar och checklistor:** För att uppnå samsyn och åstadkomma enhetlig kontrolltillsyn behöver man ha samma verktyg och arbetsformer (metodik). Dokumentmallar och checklistor utgör en del av detta och efterfrågan är stor. Varje miljökontor tar idag fram egna mallar och checklistor, vilket innebär att man gör samma arbete 259 (antalet lokala kontrollmyndigheterna i hela landet) gånger, vilket innebär omfattande tids- och resursslöseri (Livsmedelsverket, 2011). I Stockholms län finns 18% av landets inspektörsårsarbetskrafter och 21% av de livsmedelsanläggningar i landet som kommunerna har tillsyn över. Det innebär att det finns ett stort antal inspektörer som vill ha stöd från Livsmedelsverket att ta fram dokumentmallar och checklistor. Stockholms miljökontor är troligen inte ensamt om det behovet. Miljökontoren skulle genom MSL kunna göra en snabb undersökning om det finns konkreta behov bland de andra miljösamverkansorganisationerna i landet. Om behovet finns hos de andra, kunde man gå samman och kräva detta. Ju fler som har behovet, desto större chans att få igenom kravet. Om Livsmedelverket inte tillfredställer behovet, kan man därefter vända sig till länsstyrelsen. Om det ändå inte går att få igenom måste miljökontoren ta fram det tillsammans.
2. **Gemensamma projekt, utbildningar och temadagar:** Det andra sättet för att uppnå samsyn är att man genom MSL skulle kunna ta fram projekt, samt anordna utbildningar och temadagar. Många uttryckte behov av detta och skulle kunna genomföra det tillsammans. Projekt, utbildningar och temadagar skulle kunna baseras på resultatet av enkätundersökningen i detta arbete. De aktuella ämnesområdena är bl.a. kontrollbedömningar, riskklassning och avgifter, märkning och kosttillskott. Man skulle också kunna utgå ifrån nationella kontrollplanen 2012-2015.
3. **Gemensamma projekt inom nätverksgrupp:** Det tredje sättet är att nätverksgruppen i livsmedel som bildat av grannmiljökontor måste vara mer konkreta i sina samverkansmöten. Det är mycket bra att inspektörerna träffades och utbytte erfarenheter, arbetsrutiner och dokumentmallar, det bidrar bl.a. till att känslan av grupptillhörighet ökar och att man får återkoppling på sitt arbete. Detta är dock bara halva vägen när det gäller syftet med samverkan och samsyn. För att uppnå maximal effekt av samverkan måste arbetet resultera i en tydlig ”produkt”. Många miljökontor arbetar alltmer i projektform. Det innebär att man skulle kunna utföra projekt tillsammans, vilket skulle kunna göra att man optimerar sin resursanvändning.

De tre sätten som redovisats ovan är de jag förordar mot bakgrund av den information som jag samlat in och begrundat. Jag hoppas att förslagen ska vara till nytta i det fortsatta arbetet med ökad samsyn i Stockholms län.

Mitt budskap till ansvariga ledare och till inspektörerna är följande:

En framkomlig väg för att uppnå en effektiv, likformig och ändamålsenlig offentlig livsmedelskontroll är att vi lär av det arbete som utförs av gäss under flykt. Då kan resurserna användas optimalt, och dubbelarbete undvikas. I början av samsynsarbetet kan det innebära att högarna av arbete växer på skrivbordet, men på lång sikt är fördelarna större än nackdelarna.

Till sist.

Låt inte MSLs budget på 1 150 000 kr användas utan att inspektörerna får påverka, så att pengarna kommer till största möjliga nytta för utvecklingen av samsynen i Stockholms län.

6. Referenslista

Litteratur och Vägledningar

Anderson L. (2010). *När strävan efter samsyn blir en kamp*. LiU-tryck, Linköping. ISBN 978-91-7393-465-7

Lindberg, K. (2009). *Samverkan*. Liber AB, Kina. ISBN 978-91-47-08914-7

Trost, J. (2007). *Enkätboken*. Studentlitteratur, Polen. ISBN 978-91-44-04046-2

Ejlertsson, G. (2005). *Enkäten i praktiken; En handbok i enkätmetodik*. Studentlitteratur, Lund. ISBN 91-44-03164-5

Livsmedelsverket. (2011). *Redovisning regeringsuppdrag översyn ansvarsfördelning livsmedelskontrollen*.

Livsmedelsverket. (2012). *Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan 2012-2015*

Livsmedelsverket. (2012). *Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan 2012-2015; Del 4 - Organisation, revision och fördjupning av planens olika områden*

Livsmedelsverket (2008). *Revision av lokal livsmedelskontroll*

Livsmedelsverket (2010). *Rapportering av livsmedelskontrollen 2009*

Livsmedelsverket (2011). *Rapport om Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2010*

Revisionsrapport 2010-2011

Lagstiftning

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 Om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet

Livsmedelsförordning (2006:813)

Förvaltningslagen (1986:223)

Internet sidor

Slideshare. Lessons from gees.

<http://www.slideshare.net/simoncooper/lessons-from-geese-teamwork-presentation> (Hämtad 2012-04-01)

Sveriges kommuner och landsting och de fackliga organisationerna. Pressade inspektörer i butik och på krog i forskarfokus.

<http://www.suntliv.nu/Amnen/Fysisk-arbetsmiljo/Artiklar-om-fysisk-arbetsmiljo/Tidigare-livsmedelsinspektor-forskar-om-yrkes-hinder-och-mojligheter/> (Hämtad 2012-04-01)

Stockholmsregionens Europaförening. Stockholms läns landsting.

<http://www.stockholmregion.org/website1/1.0.1.0/123/1/index.php> (Hämtad 2012-04-01)

Stockholms stad

<http://www.stockholm.se> (Hämtad 2012-04-01)

Miljösamverkan Stockholms län (MSL)

<http://www.miljosamverkanstockholm.se/> (Hämtad 2012-04-01)

Kontaktpersoner

Livsmedelsverket	
Kontaktperson	Befattning
Ann Rydin	Statsinspektör
Anna-Karin Nilsson	Registrator
Göran Engström	Statsinspektör

Länsstyrelsen i Stockholms län	
Kontaktperson	Befattning
Bodil Schöneberg	länsveterinär
Mari-Ann Serva	Länsveterinär

Miljösamverkan	
Miljösamverkan	Kontaktperson
Miljösamverkan f (Jönköpings län)	Camilla Johansson
Miljösamverkan Skåne	Henrik Spovin
Miljösamverkan Stockholms Län (MSL)	Lasse Lind
Miljösamverkan Sörmland	Patrik Holmer
Miljösamverkan Värmland	Britt Carlsson
Miljösamverkan Västra Götaland (MVG)	Bo Persson

Kommuner	
Kommun	Kontaktperson
Botkyrka kommun	Peter Svoboda
Danderyds kommun	Paula Lundin
Ekerö kommun	Maria Bergström
Huddinge kommun	Katarina Wallin
Järfälla kommun	Kristina Ängström
Lidingö stad	Jonas Fjällstedt
Nacka kommun	Emma Rosengren
Norrtälje kommun	Sandra Keskisarja
Nykvarns kommun	Hans-Olof Henriksson
Salems kommun	Annika Olander
Sigtuna kommun	Michael Öhlund, Jenny Edlund
Sollentuna kommun	Barbro Edlund
Solna stad	Mariell Aynestrand
Stockholms stad	Margaret Widell
Sundbybergs stad	Paula Gröhn
Södertälje kommun	Åsa Lindgren
Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund	Karin Andersson
Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor	Gunilla Lindström
Upplands-Bro kommun	Angela De Noranha
Upplands Väsby kommun	Mats Kjellberg
Vallentuna kommun	Lena Lidö
Värmdö kommun	Stina Lindfors
Österåkers kommun	Lezlie Lindhé

7. Bilaga 1

Uppsala 22 april 2012

Inbjudan till deltagande i en studie om samsyn vid livsmedelstillsyn i Stockholms län

Mitt namn är Thinh Vo och jag läser magisterprogrammet i Livsmedelstillsyn vid SLU, Uppsala. I utbildningen ingår ett examensarbete om 15 hp och jag har fått förmånen att genomföra detta vid Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor i Täby.

Jag vill härmed inbjuda dig att delta i en studie vars syfte är att bidra till konkreta lösningar på hur miljökontoren i Stockholms län kan uppnå en bättre samsyn i livsmedelstillsynen. Avsikten med undersökningen är att dina svar tillsammans med alla de andras skall ligga till grund för förslag till förbättringar. Förhoppningsvis skall sedan politiker och andra ansvariga se till att förslagen omsätts i verkligheten.

Informationen som undersökningen genererar kommer att avidentifieras så att deltagarnas integritet skyddas. När svaren kommit in sammanställs de i form av statistiska tabeller och de enskildas svar kommer ej att kunna utläsas.

Två inspektörer från varje miljökontor i hela Stockholms län kommer att få ett frågeformulär som detta. Jag ber dig att svara på frågorna och skicka tillbaka formuläret i det bifogade kuvertet, som inte behöver frankeras.

Om du har frågor om undersökningen så står jag givetvis till förfogande.

På förhand tack för din medverkan.

Med bästa hälsningar

Thinh Vo

Thinh Vo

Kungsängsgatan 36 F LGH 1101
753 22 Uppsala
E-post: thvo0001@stud.slu.se
Tel: 070-49 57 577 el. 018-43 21 288

Vad tycker du

Idnr: X

angående samsyn vid livsmedelstillsyn i Stockholms län?

Del 1 – Allmänt och bakgrund

Här kommer några påståenden. Kryssa/fyll i det svar som passar dig bäst.

1.1 Jag arbetar på ett miljökontor med ca	st. heltidstjänster i livsmedel.
1.2 Vi har	st. livsmedelsanläggningar.
1.3 Vi samverkar med andra miljökontor där samsyn ingår ☐ ja ☐ nej → Gå till fråga 1.8 ☐ vet inte → Gå till fråga 1.8	
1.4 Vi har möte	gångar/år
1.5 Varje möte varar i ca	timmar
1.6 De fem områden där vi har största behov av samsyn är: I. II. III. IV. V.	
1.7 De förslag/konkreta lösningar som vi har kommit fram till för respektive områden är: I. II. III. IV. V.	

1.8 Jag tycker att samsynen mellan miljökontoren i Stockholms län generellt är

Mycket bra

Ganska bra

Varken bra eller dåligt

Ganska dåligt

Mycket dåligt

1.9 Jag tycker att samsynen i Stockholms län kan bli bättre

Stämmer
helt och hållet

Stämmer
ganska bra

Stämmer
ganska dåligt

Stämmer
inte alls

Vet inte

1.10 Jag tycker att samsyn är

Mycket viktig

Ganska viktig

Inte särskilt viktig

Inte alls viktig

1.11 Jag har stött på ärenden där samsyn brutit mellan miljökontor, vilket har utgjort hinder för mitt arbete. (Räknas fr.o.m. 2006 i samband med förändring i livsmedelslagstiftning.)

Stämmer
helt och hållet

Stämmer
ganska bra

Stämmer
ganska dåligt

Stämmer
inte alls

Vet inte

1.12 Jag har behov av ökad samsyn mellan miljökontoren.

Stämmer
helt och hållet

Stämmer
ganska bra

Stämmer
ganska dåligt

Stämmer
inte alls

Vet inte

1.13 Jag är villig att samarbeta för att uppnå bättre samsyn.

Stämmer
helt och hållet

Stämmer
ganska bra

Stämmer
ganska dåligt

Stämmer
inte alls

Vet inte

1.14 Mitt miljökontor har resurser för samsynsarbete.

Stämmer
helt och hållet

Stämmer
ganska bra

Stämmer
ganska dåligt

Stämmer
inte alls

Vet inte

Del 2 – Utvalda område och förslag på konkreta lösningar

2.1 Mitt behov av samsyn för följande områden är:

	Mycket stort	Ganska stort	Måttligt	Svagt	Obefintligt
I. Riskklassning och avgifter	☐	☐	☐	☐	☐
II. Märkning av färdiglagad mat	☐	☐	☐	☐	☐
III. Kosttillskott	☐	☐	☐	☐	☐
IV. GMO	☐	☐	☐	☐	☐
V. HACCP-bedömning	☐	☐	☐	☐	☐
VI. Komplettering till SLV:s vägledning	☐	☐	☐	☐	☐
VII. Gemensamma checklistor	☐	☐	☐	☐	☐
VIII. Specifika frågor t.ex. kontrolltillsyn av snabbmatskedjor	☐	☐	☐	☐	☐

2.2 Jag tycker att de fem områden på mitt kontor som har störst behov av samsyn två år framåt är:

- I.
- II.
- III.
- IV.
- V.

2.3 Mina förslag på konkreta lösningar på mina fem valda områden är:

I.

II.

III.

IV.

V.

Del 3 – Övrigt

3.1 Har du ytterligare synpunkter på denna undersökning och dess frågor så skriv dem gärna här eller på separat ark.

3.2 Än en gång: Stor tack för att du tagit tid att besvara enkäten. När materialet sammanställts kommer du att få ett exemplar av den slutliga uppsatsen skickad till dig per e-post.

Vid frågor mejla thvo0001@stud.slu.se eller ring 070-49 57 577